

Program för verksamhet som utförs av privata utförare

Inledning

Inom flera verksamhetsområden ingår stadens nämnder och bolag avtal med privata utförare. En privat utförare definieras här som en juridisk person eller en enskild individ som har hand om vården av en kommunal angelägenhet. Det kan exempelvis röra sig om privata företag, idéburna organisationer, stiftelser eller föreningar. Dessa aktörer tillhandahåller i dag en värdefull andel av stockholmarnas välfärdstjänster.

Kvalitetsmål, kontroll och aktiv uppföljning är viktiga områden för kommunen att hantera i egenskap av huvudman för de verksamheter som genom avtal lämnats över till privata utförare. Även samverkan och dialog är viktiga komponenter. De privata utförarna bidrar med stor verksamhetskunskap samt med andra perspektiv och drivkrafter än kommunens, vilket ger potential till ömsesidigt lärande och utveckling som nämnderna och bolagen behöver ta tillvara. Målet är att gemensamt arbeta för att på bästa sätt tillgodose stockholmarnas behov.

Kommunfullmäktige ska enligt 5 kap 3 § kommunallagen (KL) för varje mandatperiod anta ett program med mål och riktlinjer för sådana kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare. I programmet ska också anges hur kommunfullmäktiges mål och riktlinjer ska följas upp och hur allmänhetens insyn ska tillgodoses. Syftet med programmet är att förbättra kontroll och uppföljning av privata utförare samt att stärka allmänhetens insyn i offentligt finansierad verksamhet. Beslutet om programmet kan inte delegeras till en nämnd.

Detta program avser kommunfullmäktiges mandatperiod 2018-2022.

Innehåll och omfattning

Privata utförare av kommunala angelägenheter förekommer inom olika verksamhetsområden. Mål och riktlinjer i detta program hålls därför på en övergripande nivå. Detta görs huvudsakligen genom hänvisningar till stadens system för styrning, samt de av kommunfullmäktige beslutade styrdokumenterna med mål och

riktlinjer som har betydelse för verksamhet som utförs av privata utförare. Hänvisningar görs också till nämndernas och bolagens ansvar för uppföljning och kontroll av de verksamheter som lämnats över till privata utförare. Även allmänhetens rätt till insyn i den verksamhet som lämnats över till privata utförare behandlas i programmet.

Programmet omfattar kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare där kommunen är huvudman. Det innebär att programmet inte omfattar fristående skolor och förskolor eftersom de är egna huvudmän.

Övergripande mål och riktlinjer

Vision 2040

Stadens mål för sådan verksamhet som har lämnats över till privata utförare är på ett övergripande plan desamma som de för stadens egna verksamheter. Kommunfullmäktiges långsiktiga mål beskrivs i stadens vision 2040 – Möjligheternas Stockholm. Visionen ger hela organisationen en gemensam riktning och hjälper verksamheterna att tillsammans skapa morgondagens välfärd. Visionen gäller även för kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare.

Stadens vision 2040 anger tre målområden:

- Mångsidig storstad för alla
- Hållbart växande och dynamiskt
- Smart och innovativ storstad

Kommunfullmäktiges inriktningsmål

Inför varje nytt år fastställer kommunfullmäktige Stockholms stads budget för det nya året med inriktningsmål för de två nästkommande åren. Budgeten avspeglar den politiska majoritetens mål och inriktning för verksamheterna och utgör stadens viktigaste styrdokument.

Kommunfullmäktiges inriktningsmål ska genomsyra såväl stadens egna verksamheter som de verksamheter som lämnats över till privata utförare.

Agenda 2030

Agenda 2030 är en detaljerad överenskommelse om hållbar utveckling som antogs av FN år 2015. Agendan innehåller vår tids viktigaste utmaningar samlade i 17 globala hållbarhetsmål. Ansvaret att genomföra agendan ligger på respektive land. Den svenska regeringens ambition är att Sverige ska vara ledande i

genomförandet av agendan. Kommunfullmäktige har i sin tur beslutat att Stockholms stad ha en ledande roll i genomförandet.

Agenda 2030 ska vara vägledande för stadens verksamheter och för de beslut som fattas inom organisationen. Detta gäller även för sådan verksamhet som utförs av privata utförare på uppdrag av staden. Det är varje nämnds och bolags ansvar att försäkra sig om att detta sker.

Miljöprogram

Kommunfullmäktige har antagit ett miljöprogram som anger stadens miljö- och klimatmål på både kort och lång sikt. Bland annat anges målsättningen om att Stockholms stad ska vara en fossilfri organisation 2030. Stadens nämnder och bolag ska säkerställa att miljöprogrammets mål och riktlinjer beaktas och får genomslag i de verksamheter som nämnden eller bolaget har lämnat över till privata utförare.

Program för inköp

Utöver de ovan nämnda övergripande måldokumenterna för stadens arbete framgår även relevanta målsättningar i det av kommunfullmäktige beslutade programmet för inköp. Stadens inköpsverksamhet ska främja valfrihet, kostnadseffektivitet, miljö och klimat, social hållbarhet samt bedrivas utifrån målen i Agenda 2030. Vidare anges att inköpsarbetet ska bidra till

- rätt kvalitet utifrån verksamhetens behov
- att staden är en attraktiv avtalspart
- kostnadseffektivitet.

Programmet betonar bland annat vikten av att staden bedriver en aktiv avtalsförvaltning genom dialog, uppföljning och kontroll, vilket har särskild betydelse när kommunala angelägenheter utförs av privata utförare.

Näringslivspolicy

Kommunfullmäktige har beslutat om en näringslivspolicy för perioden 2020-2024. Syftet är att ge stadens nämnder och bolag styrning och vägledning för att bidra till bästa möjliga företagsklimat i staden. Policyn innehåller fyra fokusområden där staden behöver stärka näringslivsarbetet:

1. Stimulera tillväxt och företagsamhet.
2. Förbättra service, tillgänglighet och myndighetsutövning.
3. Attraktivare miljöer och bättre framkomlighet.
4. Öka tillgången till arbetskraft med relevant kompetens.

Näringslivspolicyn är även tillämplig då nämnder och bolag hanterar inköp, kontroll och uppföljning av sådan verksamhet som lämnats över till privata utförare. Service, bemötande, tillgänglighet och transparens är exempel på frågor som har betydelse ur ett näringslivsperspektiv, och som varje nämnd och bolag behöver arbeta med i sina relationer med de privata utförarna.

Preciserade mål och riktlinjer

Stadens ledningssystem

Integrerat ledningssystem, ILS, är stadens system för integrerad ledning och uppföljning av verksamhet och ekonomi. ILS, och verktyget ILS-webb, används av stadens nämnder och bolag för att planera, följa upp och utveckla verksamheterna. Med utgångspunkt i de av kommunfullmäktige beslutade styrdokumenterna ska stadens nämnder och bolag använda ILS för att utarbeta detaljerade och specifika mål inom sina respektive verksamhetsområden.

Tillämpningen av ILS avser även sådan verksamhet som har lämnats över till privata utförare. Varje nämnd och bolag som lämnar över skötseln av en kommunal angelägenhet till en privat utförare ska se till att verksamheten i tillämpliga delar bedrivs i enlighet med kommunfullmäktiges mål.

Kontroll och uppföljning

När skötseln av en kommunal angelägenhet genom avtal har lämnats över till en privat utförare, ska kommunen kontrollera och följa upp verksamheten (10 kap 8 § KL).

Respektive nämnd och bolag ska säkerställa att det i avtalen med de privata utförarna finns villkor för lämpliga kontroller och uppföljningar. Ju större betydelse den aktuella verksamheten har för medborgarna desto mer omfattande ska uppföljningen och kontrollerna vara. Det ingår i nämndernas och bolagens ansvar att vidta aktiva åtgärder för att genomföra kontrollerna och uppföljningarna ifråga samt att det finns tillräcklig kompetens och tillräckliga resurser för detta.

Allmänhetens rätt till insyn

Om en kommun eller dess helägda bolag sluter avtal med en privat utförare, ska kommunen och bolaget genom avtalet tillförsäkra sig information som gör det möjligt att ge allmänheten insyn i den verksamhet som lämnas över (10 kap 9 § respektive 10 kap 3 § p 6 KL).

Det ankommer på respektive nämnd och bolag att säkerställa att i avtalen tydligt regleras vilken typ av information som ska tillhandahållas av den privata utföraren under kontraktstiden. Detta ska ske genom att en klausul rörande allmänhetens insyn finns med i avtalsvillkoren. Klausulen är bilagd detta program. Notera dock att klausulen bör anpassas till de specifika omständigheter som råder i det enskilda fallet. En avvägning ska göras mellan å ena sidan den privata utförarens intresse av skydd för affärsmässiga förhållanden och å andra sidan allmänhetens intresse av insyn i verksamheten. Hänsyn bör tas till bland annat den överlämnade verksamhetens art, hur många kommunmedlemmar som är beroende av verksamheten och hur mycket skattemedel som går till den överlämnade verksamheten.

Det är staden som hanterar frågor om utlämnande av information om den överlämnade verksamheten. Varje nämnd och bolag ska erbjuda en tydlig kontaktpunkt dit allmänheten kan vända sig med begäran om att utöva sin rätt till insyn.

Bilaga – Klausul om allmänhetens insyn

I stadens och bolagens upphandlingar som rör överlämnande av kommunala angelägenheter till privata utförare ska avtalsvillkor enligt nedan användas. Den angivna klausulen är en standardklausul. För att säkerställa att rätt information kan tillhandahållas på begäran av allmänheten bör beställaren anpassa villkoren utifrån verksamhetens art och kontraktets omfattning. Den information som allmänheten ges rätt att ta del av ska röra den kommunala angelägenhet som har lämnats över till den privata utföraren.

Utföraren förbinder sig att inom en vecka på begäran av beställaren lämna över information som avses i 10 kap 9 § kommunallagen och som gör det möjligt att ge allmänheten insyn i den verksamhet som omfattas av avtalet och som avser områdena

- verksamhetens kvalitet,
- avvikelser i verksamheten,
- personalen och dess kompetens och villkor,
- miljö-, integrations- och jämställdhetsarbete,
- utförandens ekonomi, samt
- ägarförhållanden och företrädare.

Informationen ska lämnas skriftligen om inte annat har avtalats. Det åligger beställaren att i sin begäran precisera vilken information som efterfrågas. Leverantören är inte skyldig att lämna information om utlämnandet strider mot lag eller annan författning eller om uppgifterna kommer att omfattas av sekretess hos staden.